

**Ikäihmisten perhehoidon toimintaohje
Kanta-Hämeen hyvinvointialueella
1.1.2026 lukien**

Aluehallitus 19.12.2022, § 303
Aluehallitus 15.12.2025, § 456

Sisällys

1. Toimintaohjeen tehtävä	1
2. Perhehoitoa koskevat säädökset.....	2
3. Ikääntyneiden perhehoidon tavoite ja tarkoitus.....	3
4. Perhehoidon muodot	4
4.1. Pitkäaikainen perhehoito	4
4.2. Lyhytaikainen perhehoito.....	4
4.3. Osavuorokautinen perhehoito.....	5
4.4. Perhehoito asiakkaan kotona.....	5
4.5. Perhehoito kriisisijoituspaikkana	5
5. Perhehoitajan ja perhekodin määritelmät, soveltuvuuden arviointi	6
6. Perhehoidon myöntäminen ja perhehoitoon sijoittaminen	8
7. Toimeksiantosopimus.....	10
7.1. Ilmoittamisvelvollisuus.....	11
7.2. Valvonta	11
7.3. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	11
7.4. Perhehoidon päättyminen.....	12
8. Perhehoidon hoitopalkkiot ja korvaukset.....	13
8.1. Pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkiot	13
8.2. Lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkiot	14
8.3. Osavuorokautisen perhehoidon hoitopalkkio.....	15
8.4. Asiakkaan kotona tapahtuvan perhehoidon hoitopalkkiot	15
8.5. Kulukorvaus	16
8.6. Matkakulut perhehoidossa	16
8.7. Käynnistämiskorvaus	17
9. Perhehoitajan asema.....	19
9.1. Perhehoitajan oma yhteyshenkilö	19
9.2. Perhehoidossa olevien asiakkaiden omatyöntekijät perhehoitajan yhteistyötahoina	19
9.3. Perhehoitajan vapaiden kertyminen ja pitäminen	19
9.3.1. Pitkäaikaisen perhehoitajan vapaa.....	19
9.3.2. Pitkäaikaisen perhehoitajan henkilökohtainen vapaa.....	20
9.3.3. Lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoitajan vapaa.....	21
9.3.4. Perhehoitajan vapaa perhehoitoasiakkaan kotona tapahtuvassa perhehoidossa	22
9.4. Perhehoitajan sairastuminen	23
9.4.1. Perhehoitajan sairastuminen, pitkäaikainen perhehoito.....	23
9.4.2. Perhehoitajan sairastuminen, lyhytaikainen ja osavuorokautinen perhehoito	24
9.4.3. Perhehoitajan sairastuminen, asiakkaan kotona tapahtuva perhehoito	24

9.5.	Perhehoidon toteutumisen raportointi sekä palkkioiden ja kulukorvausten maksatusaikataulu	25
9.6.	Perhehoitajan kuntoutus	25
9.7.	Perhehoitajan eläketurva.....	26
9.8.	Vakuutukset perhehoidossa.....	26
9.9.	Perhehoitajan täydennyskoulutus	27
9.10.	Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	27
9.11.	Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä oikeus tietojen saantiin	27
9.12.	Riskit ja kriisitilanteet perhehoidossa	28
9.13.	Ikääntyneen asiakkaan menehtyminen perhehoitokodissa	29
10.	Perhehoitoa saavan ikääntyneen henkilön asema	30
10.1.	Hoito- ja palvelusuunnitelma.....	30
10.2.	Yhteydenpito omaisiin / läheisiin	30
10.3.	Lääkehoidon toteutuminen perhehoidossa.....	30
10.4.	Asiakasmaksut.....	31
10.5.	Perhehoidossa olevan asiakkaan varat	31
10.6.	Perhehoidon aikana tapahtuvat matkat ja retket	32
10.7.	Ikääntyneen perhehoidon asiakkaan oikeudet.....	32
10.8.	Kuvauslupa.....	33
11.	Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tehtävät ikäihmisten perhehoidossa	34

1. Toimintaohjeen tehtävä

Perhehoidon järjestämistä ohjaa ensisijaisesti perhehoitolaki (263/2015). Tämä toimintaohje on Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ikäihmisten palveluiden toimialan hallinnollinen ohje siitä, miten toteutetaan toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Toimintaohjeen tavoitteena on taata hyvinvointialueella yhtenäinen ikäihmisten perhehoidon toteuttamismalli erilaiset perhehoitomuodot huomioon ottaen. Perhehoidon toimintaohjeen on tarkoitus palvella perhehoitoa järjestävää hyvinvointialuetta, perhehoitoa saavaa ikääntynyttä ja hänen läheisiään, perhehoitajaa ja ikääntyneiden perhehoitoa koordinoivia toimijoita.

2. Perhehoitoa koskevat säädökset

Toimeksiantosuhteista perhehoitoa ja sen järjestämistä normittavia lakeja:

- Perhehoitolaki (263/2015)
- Hallintolaki (434/2003)
- Hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023)
- Mielenterveyslaki (1116/1990)
- Pelastuslaki (379/2011)
- Sairausvakuutuslaki (1224/2004)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)

3. Ikääntyneiden perhehoidon tavoite ja tarkoitus

Perhehoito on osa- tai ympärivuorokautisen hoidon ja/tai huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Hyvinvointialue tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa (Perhehoitolaki 263/2015). Kanta-Hämeen hyvinvointialueella ei käytetä ikääntyneiden perhehoidon järjestämisessä sopimuksia ammatillisten perhehoitokotien kanssa.

Hoivalla ja huolenpidolla pyritään edistämään hoidossa olevan henkilön toimintakyvyn ylläpitoa kuntoutuksen periaatteita hyödyntäen sekä vahvistaen perhehoitoa saavan ikääntyneen perusturvallisuutta ja sosiaalisia suhteita. Palvelun perustana ovat ihmisarvon kunnioittaminen, oikeus arvokkaaseen vanhuuteen ja hyvään kohteluun.

Perhehoitajan omassa kodissaan tuottaman perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle hänen tarpeidensa mukainen hoiva ja huolenpito perheenjäsenenä sekä mahdollisuus läheisiin ihmissuhteisiin. Perhehoidon vahvuuksia ovat muun muassa pysyvät ihmissuhteet, jatkuvuus ja koti elinympäristönä. Perhehoidossa on mahdollista antaa yksilöllistä hoivaa ja huolenpitoa: ryhmäkoko on pieni ja hoitaja pysyy samana. Perhehoidossa ikääntynyttä tuetaan osallistumaan perheen arkeen omien voimavarojen ja halun mukaan, mikä tukee hänen toimintakykyään ja edistää elämänlaatua. Perheessä eläminen antaa ikäihmiselle virikkeitä. Perhehoito antaa hyvät mahdollisuudet käyttää yhteisöllisyyttä sekä yhdessä tekemistä ja kokemista hoivan ja huolenpidon perustana.

Asiakkaan kotona annettava perhehoito tukee ikääntyneen arkea hänen omassa kodissaan yhdessä mahdollisten muiden asiakkaan saamien ja/tai hankkimien palveluiden sekä hänen elinympäristönsä ja läheistensä sekä muun sosiaalisen verkoston kanssa.

4. Perhehoidon muodot

4.1. Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito on perhehoitajan kotonaan antamaa ympärivuorokautista ja jatkuvaa perhehoitoa. Ikääntynyt muuttaa perhehoitajan luokse asumaan toistaiseksi. Pitkäaikaiseen perhehoitoon ensi kertaa perhehoitajan kotiin siirryttäessä pääsääntöisesti organisoidaan ns. tutustumisjakso eli lyhytaikaisen perhehoidon toimeksiantosopimus kuukauden ajaksi molemmien puolisen tutustumisen ja asumismuotoa koskevan kokeilun mahdollistamiseksi. Mikäli ikääntynyt vaihtaa pitkäaikaista perhehoitokotia jostakin syystä, voidaan kokeilujakso organisoida näissäkkin tilanteissa.

4.2. Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikaisessa perhehoidossa asiakas asuu perhehoitajan kotona sovitun määräaikaisen jakson ajan. Lyhytaikainen perhehoito voi kestää yhtäjaksoisesti enintään kolme kuukautta.

Mikäli lyhytaikaisen perhehoidon aikana käy ilmi, että perhehoito kestää yli kolme kuukautta, muutetaan toimeksiantosopimus viimeistään kolmen kuukauden jälkeen pitkäaikaisen perhehoidon sopimukseksi, tarvittaessa ja perusteiden ollessa olemassa, voidaan ko. sopimus pitkäaikaisesta perhehoidosta tehdä myös määräaikaiseksi.

Mikäli lyhytaikaisen perhehoidon aikana asiakkaalle myönnetty perhehoito muuttuu pitkäaikaiseksi, muutetaan toimeksiantosopimus pitkäaikaiseksi perhehoidoksi ko. palvelun myöntämisen päivämäärästä alkaen (ts. kolmen kuukauden lyhytaikaistaikaa ei kerrytetä täyteen ennen sopimusmuutoksen tekemistä).

Mikäli perhehoitojakson tiedetään kestävän yli kolme kuukautta jo toimeksiantosopimusta solmittaessa, tehdään sopimus pitkäaikaisesta perhehoidosta (esim. perhehoitoasiakkaalle suunniteltu viiden kuukauden jakso perhehoitoon).

Mikäli asiakas siirtyy pitkäaikaiseen perhehoitoon saman perhehoitajan kotiin, jossa hän on ollut vähintään kuukauden lyhytaikaisessa perhehoidossa, ei erikseen enää pidetä ns. tutustumisjaksoa.

4.3. Osavuorokautinen perhehoito

Osavuorokautisen perhehoidon kesto on enintään 6 tuntia kerrallaan. Yli 6 tuntia kestävä perhehoito on lyhytaikaista perhehoitoa; esim. yön yli kestävä perhehoito on lyhytaikaista perhehoitoa.

4.4. Perhehoito asiakkaan kotona

Ikääntyneen asiakkaan kotona tapahtuvassa perhehoidossa perhehoitaja menee aina asiakkaan kotiin. Perhehoitoa voidaan asiakkaan kotona antaa osavuorokautisena tai lyhytaikaisena perhehoitona.

4.5. Perhehoito kriisisijoituspaikkana

Lyhytaikaiseen perhehoitoon perhehoitajan kotiin voi asiakas sijoittua sosiaali- ja kriisipäivystyksen sijoittamana ns. kriisijaksolle, jos hänen avun tarpeensa, toimintakykynsä ja terveytensä soveltuu ko. palvelumuotoon ja perhehoitaja on ilmoittanut ottavansa kriisitilanteissa ikääntyneitä asiakkaita luokseen.

Kriisisijoitus voi tapahtua minä kellonaikana ja viikonpäivänä hyvänsä.

Kriisisijoituspäätöksen jälkeen asiakasohjaus seuraavana arkipäivänä ryhtyy arvioimaan asiakkaan tilannetta ja palvelujen jatkon tarvetta. Asiakas voi siirtyä lyhytaikaisessa perhehoidossa ns. tavalliselle määräaikaiselle jaksolle arvioinnin perusteella tai siirtyä takaisin kotiinsa tai muihin tarvitsemiinsa palveluihin.

5. Perhehoitajan ja perhekodin määritelmät, soveltuvuuden arviointi

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa kodissaan tai asiakkaan kotona. Perhehoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa hyvinvointialueeseen eikä myöskään yksityinen palveluntuottaja toimiessaan toimeksiantosopimukseen perustuen. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on soveltuva antamaan perhehoitoa (Perhehoitolaki 263/2015 6 §).

Uusien perhehoitajiksi aikovien henkilöiden on suoritettava ennakkovalmennus. Valmennuksen tavoitteena on tiedon tuottamisen avulla tukea perhehoitajaksi aikovaa perhehoitajaksi ryhtymisen päätöksen muodostamisessa ja hyvinvointialueen näkökulmasta arvioida perhehoitajaksi aikovan valmiuksia ja edellytyksiä toimia ko. tehtävässä. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta (Perhehoitolaki 263/2015 6 §).

Ennakkovalmennukseen osallistuminen ja sen suorittaminen itsessään ei ole tae toimeksiantosopimusten solmimisesta, määrästä tai aikataulusta – hyvinvointialueella järjestetään perhehoitoa käytössä olevien määrärahojen, asiakkaiden tarpeiden, palvelun myöntämisperusteiden ja tämän toimintaohjeen perusteella.

Perhehoitokoti on hyvinvointialueen hyväksymä yksityiskoti, jossa perhehoitoa annetaan. Perhehoitokodin sopivuutta arvioidessa huomioidaan erityisesti seuraavat asiat:

- perheen ihmissuhteet ja ilmapiiri
- perhehoitajan mahdollisuudet ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti
- perhehoitajan valmiudet toimia yhteistyössä viranomaisten, omaisten ja muun yhteistyöverkoston kanssa
- perhekodin jäsenten valmius hyväksyä kaikkien tasavertaisuus ja perhekodin toiminta
- perhekodin tilat, varustetaso, turvallisuus, esteettömyys, terveydelliset olosuhteet ja kodin lähiympäristö. Perhehoidon asukkaalla tulee pitkäaikaisessa perhehoidossa pääsääntöisesti olla oma huone. Mikäli ikäihmistä ollaan sijoittamassa pitkäaikaisessa

perhehoidossa kahden hengen huoneeseen, tulee kaikkien osapuolten hyväksyä järjestely. Lyhytaikaisessa perhehoidossa hoidettavana oleva henkilö voidaan sijoittaa esim. kahden hengen huoneeseen.

- perhehoitokodissa jokaisen asukkaan huone varustetaan palovaroittimella. Huoneiden lisäksi asennetaan vähintään yksi palovaroitin / asunnon jokaista alkavaa 60 neliötä kohden kerroskohtaisesti. Palovaroittimia tulee testata säännöllisesti. Perhehoitokoti varustetaan vähintään yhdellä käsisammuttimella, lisäksi keittiö varustetaan sammutuspeitteellä. Poistuminen hätätilanteen sattuessa on suositeltavaa suunnitella ja harjoitella etukäteen.

Perhehoitajan tulee luoda kotonaan asuvalle perhehoidon ikääntyneelle asiakkaalle turvallinen ja virikkeitä antava asumisympäristö ja turvata ikääntyneen ja hänen läheistensä yhteydenpito ja sosiaalinen kanssakäyminen. Perhehoitoon sijoitetulla ikääntyneellä asiakkaalla tulee olla tasa-arvoinen asema perheen muihin jäseniin nähden. Perhehoidossa olevan asiakkaan käytössä ovat kaikki perhehoitokodin yhteiset tilat.

Valmennuksen aikana hyvinvointialueen edustaja tekee yhteistyössä kouluttajan kanssa vähintään yhden kotikäynnin perhehoitajan kotiin, mikäli hänellä suunnitelmissaan on tuottaa ko. palvelua kotonaan. Tällä kotikäynnillä käydään läpi myös perhehoitajaksi aikovan omaa elämänhistoriaa ja selvitetään muita perhehoitajuuteen sekä perhehoitokotiin liittyviä vaatimuksia ja velvoitteita.

Perhehoitolain mukaiseen valmennukseen kuuluvan arvioinnin pohjalta tehdään päätös siitä, katsotaanko henkilön tai perheen soveltuvan perhehoitajaksi. Osana ennakkovalmennusprosessia pyydetään valmennukseen osallistuvan henkilön oman hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden lausunto henkilön sopivuudesta perhehoitajan tehtävään, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.

Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle ovat:

- fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua
- päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- taloudelliset vaikeudet perheessä / pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus
- joku perheenjäsenistä vastustaa perhehoitoperheeksi ryhtymistä
- perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämänkatsomus
- hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta

6. Perhehoidon myöntäminen ja perhehoitoon sijoittaminen

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 § 3 momentin mukaan on hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvana sosiaalipalvelua huolehdittava perhehoidon järjestämisestä sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään perhehoitolaissa (263/2025). Kuten muidenkin sosiaalipalveluiden, perhehoidon-myöntäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeen arviointiin. Asiakkaan palvelutarve ja soveltuvuus perhehoitoon arvioidaan asiakkaan, mahdollisesti omaisten/läheisten ja asiakasohjauksen työntekijöiden yhteistyössä. Asiakasohjauksessa huomioidaan asiakkaan osallisuus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustuvia valintoja niiden palveluiden osalta, joiden piiriin hän haluaa hakeutua.

Hyvinvointialueella on laadittu erikseen perhehoidon myöntämisperusteet, jotka on vahvistettu kulloinkin voimassaoleviksi.

Perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että perhehoitoa tarvitseva henkilö sijoitetaan hänen tarvitsemaansa perhehoitomuotoon, ja mikäli hän sijoittuu perhehoitokotiin, juuri hänelle sopivaan perheeseen. Hyvinvointialue päättää siitä, mihin perhehoitokotiin asiakkaan sijoittumista edistetään tai kelle perhehoitajalle kotiin annettavan perhehoidon asiakkaan palvelukokonaisuutta tarjotaan. Perhehoitoon sijoittamisessa otetaan huomioon perhehoitoasiakkaan omat toivomukset, hänen läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan.

Perhehoidon sijoitusta suunniteltaessa selvitetään myös muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja tukitoimien tarve ja tarvittaessa saatavuus. Perhehoitoon ikääntyneen asiakkaansa sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on huolehtia, että asiakas saa tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet perhehoidon lisäksi. Mikäli asiakas sijoitetaan perhehoitoon järjestämisvastuisen hyvinvointialueen näkökulmasta toisen hyvinvointialueen alueelle, tulee muista tarvittavista palveluista ja niihin liittyvistä sopimus- / maksusitoumusasioista sopia hyvinvointialueiden edustajien kesken.

Hyvinvointialueen toimijat arvioivat hyväksytyjen perhehoitajien valmiuksia ja perhehoitokotien tilanteita vastata kunkin asiakkaan tarpeisiin. Vasta tämän arvioinnin jälkeen valikoituneen perhehoitajaehdokkaan / perhehoitokotiehdokkaan kanssa käynnistetään asiakkaan vastaanottamisesta tai sijoittamisesta neuvottelut. Perhehoitaja arvioi saamiensa tietojen perusteella omia valmiuksiaan pitää huolta ko. ikäihmisestä ja ilmoittaa hyvinvointialueen edustajalle päätöksestään.

Mikäli asiakkaan sijoittumista em. prosessin jälkeen edistetään, seuraavaksi järjestetään asiakkaan ja perhehoitajan tutustuminen. Perhehoitajalla on lainmukainen oikeus saada tietää hoidon onnistumisen kannalta oleelliset tiedot hoitoon tulevan henkilön elämänhistoriasta ja terveydentilasta.

Perhehoitajan ja niiden hyvinvointialueen työntekijöiden, jotka perhehoidon ja perhehoitopalveluja saavan asiakkaan asioiden parissa työskentelevät, hyvä yhteistyö on välttämätön edellytys onnistuneelle perhehoitoon sijoittumiselle ja perhehoitopalvelun sujuvuudelle osana asiakkaan palvelukokonaisuutta sekä perhehoitajan työhyvinvoinnille. Hyvinvointialueella on perhehoitoon sijoitetulle asiakkaalle aina nimetty omatyöntekijä asiakasohjauksesta ja lisäksi perhehoitajalla on oma yhteyshenkilönsä.

Perhehoitokodissa voi olla enintään neljä (4) henkilöä hoidossa yhtä aikaa. Tähän lukuun lasketaan ikääntyneiden asiakkaiden lisäksi mukaan perhehoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa ja/tai huolenpitoa vaativat henkilöt. Hoidossa olevien henkilöiden määrä voi olla enintään kuusi (6), jos perhekodissa annettavasta palvelusta vastaa vähintään kaksi ennakkovalmennuksen käynnyttä ja perhekodissa asuvaa henkilöä, joista vähintään toisella on lisäksi tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävistä (perhehoitolain 263/2015, 7 §).

Edelleen on mahdollista, että hoidettavien määrästä poiketaan tarvittaessa, jos se tukee esimerkiksi perhehoidossa olevan pariskunnan yhdessä asumista. Enimmäismäärästä voidaan poiketa myös, jos perhehoitokodissa hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhesijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Perhekodissa hoidettavien määrä on kuitenkin aina suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon sekä toiminnan luonteeseen. (Perhehoitolaki 263/2015, 9 §).

Enimmäismäärästä voidaan poiketa myös silloin, kun perhehoitaja sijaistaa toista perhehoitajaa hänen vapaansa aikana. Järjestelystä on kuitenkin ehdottomasti aina etukäteen sovittava hyvinvointialueen vastuuhenkilöiden kanssa. Järjestelyä suunniteltaessa tulee huomioida, että hoidettavien keskinäinen kanssakäyminen, toimintakyky ja hoidon tarve sekä perhekodin tilat mahdollistavat järjestelyn.

7. Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja hyvinvointialue sopivat perhehoitolain (263/2015, § 10) mukaan seuraavista seikoista:

- perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;
- perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
- perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;
- hoidon arvioidusta kestosta;
- perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;
- hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä;
- perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
- toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;
- tarvittaessa muista perhehoitokotia ja perhehoitoa koskevista seikoista;
- yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitetun ikääntyneen osalta erikseen, ennen sijoittamista tai välittömästi sen alettua. Sopimuksen tekeminen edellyttää aina neuvottelua siinä sovittavista asioista. Toimeksiantosopimus sitoo sen tekijöitä noudattamaan sopimusta.

Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat perhehoitaja (ja tarvittaessa perhehoitajan puoliso) ja hyvinvointialueen edustaja. Toimeksiantosopimus tehdään toistaiseksi voimassa olevaksi tai määräaikaiseksi. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan tarvittaessa hoidon kestoa ja sisältöä koskevien pysyvien muutosten vuoksi tai silloin, kun sen tarkistamiseen on muutoin aihetta.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt perhehoitaja ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen (Perhehoitolaki 263/2015 10 § ja 14 § ja Työsopimuslaki 55/2001).

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä perhehoitajana toimimisen edellytykset täyttävän henkilön

kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai asiakkaan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla perhehoitajan kotona toteutettavan perhehoitopalvelun osalta, jos varsinainen perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

7.1. Ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista sen hyvinvointialueen edustajalle, joka on sijoittanut ikääntyneen perhehoitoon sekä sille hyvinvointialueelle, jossa perhehoitokoti sijaitsee (Perhehoitolaki 263/2015 21 §).

Perhehoitokotiin liittyvistä asioista tulee ilmoittaa sen hyvinvointialueen edustajalle, jossa perhehoitokoti sijaitsee (hoidettavien määrät ja miltä hyvinvointialueilta hoidettavat ovat, remontit, asumisen muutokset, perheen sisäiset muutokset, valvontakäynnit). Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan ikääntynyttä perhehoidon asiakasta koskevista muutoksista hänen omatyöntekijälleen.

7.2. Valvonta

Ikääntyneen asiakkaansa perhehoitoon sijoittaneella hyvinvointialueella on velvollisuus valvoa perhehoitoa perhehoitolain 22 §:n perusteella riippumatta siitä, missä perhehoitokoti sijaitsee. Perhehoidon valvonta voi olla ennakoivaa valvontaa, perhehoidon aikana tapahtuvaa suunnitelmallista tai ennakolta ilmoittamatonta valvontaa.

Valvonta tapahtuu tarkastuskäynteinä perhehoitajan kotiin. Käyntejä tehdään suunnitelmallisesti pääsääntöisesti enintään kerran vuodessa. Tarvittaessa valvontakäyntejä tehdään ilman ennakoilmoitusta. Valvontakäynneistä tehdään kirjallinen raportti ja täytetään valvontalomake. Mahdollisista muutostoimenpiteistä laaditaan perhehoitajalle ohjeet aikatauluineen ja näiden toteutumisista valvotaan seuraavilla tarkastuskäynneillä.

7.3. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Jos valvonnan yhteydessä perhehoitokoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus; hyvinvointialueen tulee siis antaa mahdollisuus perhehoitajalle / perhehoitokodille korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseen. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi. Tällöin myös maksut perhehoitajalle ja perhehoitokodille päättyvät välittömästi.

Perhehoitajan tulee tehdä toimeksiantosopimuksen irtisanominen kirjallisesti. Hyvinvointialue ilmoittaa toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta tai purkamisesta kirjallisesti perhehoitajalle.

7.4. Perhehoidon päättyminen

Perhehoitajan miettiessä eläkkeelle siirtymistä ja sen ajankohtaa, odotetaan hänen ilmoittavan mahdollisimman ajoissa, kuitenkin viimeistään kahta kuukautta ennen eläköitymispäivää (irtisanomisajan toteutuminen), hyvinvointialueen yhteyshenkilölle aikeistaan ja ajankohdasta perhehoidossa olevien asiakkaiden palveluiden jatkon järjestämiseksi perhehoitajan eläköitymisen yhteydessä.

Mikäli perhehoitaja jostain muusta syystä kuin eläköitymisen vuoksi aikoo päättää perhehoitajan toimimisen, noudatetaan ilmoittamisessa vähintäänkin sovittua irtisanomisaikaa.

Ikääntyneen perhehoidossa olevan asiakkaan menehtyessä toimeksiantosopimus päättyy kuolinpäivään ilman irtisanomista tai irtisanomisaikaa. Hyvinvointialue maksaa pitkäaikaiselle perhehoitajalle hoitopalkkion kuolemaa seuraavan neljäntoista vuorokauden ajalta sekä korvaa mahdollisesti aiheutuvat kustannukset maksamalla kulukorvauksen (ravintokorvausta lukuun ottamatta) kuolemaa seuraavan neljäntoista vuorokauden ajalta. Lyhytaikaista, osavuorokautista tai kotonaan perhehoitoa saaneen asiakkaan menehtyessä ei hoitopalkkioita tai kulukorvauksia makseta toimeksiantosopimuksen päättyessä kuolinpäivään. Ikääntyneen perhehoidon asiakkaan menehtyessä, perhehoitajan tulee ottaa välittömästi yhteyttä ko. asiakkaalle nimettyyn omatyöntekijään.

8. Perhehoidon hoitopalkkiot ja korvaukset

Kustakin asiakkaasta maksettava hoitopalkkio ja kulukorvaukset määritellään toimeksianto-sopimuksessa ja niitä tarkistetaan tarvittaessa.

Hyvinvointialueella vahvistetaan kullekin vuodelle voimassa olevat hoitopalkkiot, kulu-, käyn-nistämis- ja matkakorvaukset. Hoitopalkkioiden suuruus tarkistetaan kalenterivuositain työn-tekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Kulukorvaukset tarkiste-taan kalenterivuositain elinkustannusindeksin perusteella.

Mikäli perhehoitopalvelun sisällä on käytössä useampi eri hoitopalkkion maksuluokka, päät-tää perhehoitoa saavan ikääntyneen omatyöntekijä maksuluokasta suhteessa kulloiseenkin asiakkaan toimintakykyyn ja hoidon tarpeeseen. Hoitopalkkion muuttuessa päivitetään toi-meksiantosopimusta, koska palkkio maksetaan sen perusteella.

8.1. Pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkiot

Pitkäaikaisessa perhehoidossa sovelletaan kolmea eri maksuluokkaa.

Maksuluokka 1: Asiakas tarvitsee päivittäin avustamista, huolenpitoa, hoivaa tai valvontaa päivittäisissä toiminnoissaan alentuneen toimintakykynsä vuoksi (esim. peseytyminen, wc-toi-minnot, ruokailu, lääkehoito). Hän liikkuu kohtuullisen itsenäisesti apuvälineiden kanssa tai ilman niitä. Arjen toimintakykyä voivat haitata lisäksi esimerkiksi turvattomuuden tunne ja yk-sinäisyys. Asiakas tarvitsee päivittäisiin askareisiin muistuttamista tai sanallista ohjausta. Hä-nellä saattaa olla lieviä muistin, käytöksen tai mielenterveyden haasteita.

Maksuluokka 2: Asiakas tarvitsee runsaasti avustamista, huolenpitoa ja hoivaa päivittäisissä toiminnoissaan alentuneen toimintakykynsä vuoksi (esim. peseytyminen, wc-toiminnot, ruo-kailu, lääkehoito). Hän tarvitsee lähes jatkuvaa valvontaa muistamattomuuden tai psyykkisen tilansa vuoksi. Hänellä saattaa olla käytöksen ja/tai mielenterveyden ongelmia. Asiakas voi tarvita ajoittain vähäistä ohjausta ja valvontaa myös yöllä. Asiakas liikkuu perhehoidossa oh-jatusti tai valvotusti.

Erityismaksuluokka 3: Asiakas tarvitsee paljon avustamista, huolenpitoa ja hoivaa päivittäisissä toiminnoissaan useilla toimintakyvyn osa-alueilla. Hänellä voi olla useita apuvälineitä käytössään. Asiakas voi tarvita ohjausta ja valvontaa myös yöllä. Hän liikkuu perhehoidossa ohjatusti ja/tai valvotusti.

Asiakkaan saattohoito kuuluu erityismaksuluokkaan perhehoitokodissa toteutuessaan. Erityismaksuluokkaan saattavat kuulua määräaikaaisesti myöskin ne pitkäaikaiseen perhehoitoon sairaalasta palaavat asiakkaat, jotka paluujankohdanaan tarvitsevat runsaasti hoitoa ja apua ennen kuntoutumistaan. Nämä tilanteet arvioidaan yksilöllisesti; kaikki sairaalasta perhehoitokotiin paluut eivät automaattisesti käynnistä erityismaksuluokan käyttöä.

8.2. Lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkiot

Lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkiota maksetaan vain asiakkaan läsnäolopäiviltä. Poikkeuksen tähän tekee se, jos sovittu lyhytaikainen perhehoitojakso perhehoitajan kotona peruuntuu kolmea päivää ennen perhehoitoon sovittua menoa. Tällöin hoitopalkkio maksetaan sovittuun jakson pituisena, ei kuitenkaan seitsemää (7) vrk:ta enempää.

Tutustumiskäynnistä lyhytaikaisen perhehoitajan luona maksetaan osavuorokautisen perhehoidon hoitopalkkio, mutta ei kulukorvausta.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa sovelletaan kolmea eri maksuluokkaa.

Maksuluokka 1: Asiakas tarvitsee päivittäin avustamista, huolenpitoa, hoivaa tai valvontaa päivittäisissä toiminnoissaan alentuneen toimintakykynsä vuoksi (esim. peseytyminen, wc-toiminnot, ruokailu, lääkehoito). Hän liikkuu kohtuullisen itsenäisesti apuvälineiden kanssa tai ilman niitä. Arkea voi haitata esim. turvattomuuden tunne, yksinäisyys. Asiakas tarvitsee päivittäisissä toiminnoissa muistutuksia tai sanallista ohjausta. Hänellä saattaa olla lieviä muistin, käytöksen tai mielenterveyden haasteita.

Maksuluokka 2: Asiakas tarvitsee runsaasti avustamista, huolenpitoa, hoivaa ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissaan alentuneen toimintakykynsä vuoksi (esim. peseytyminen, wc-toiminnot, ruokailu, lääkehoito). Hän tarvitsee lähes jatkuvaa valvontaa muistamattomuuden tai psyykkisen tilan vuoksi. Asiakas voi tarvita joskus vähäistä ohjausta ja valvontaa myös yöllä. Hänen liikkuu perhehoidossa ohjatusti tai valvotusti.

Erityismaksuluokka 3: Asiakas tarvitsee paljon avustamista, huolenpitoa ja hoivaa päivittäisissä toimissaan useilla toimintakyvyn osa-alueilla. Hänellä voi olla liitännäissairauksia esim. vaikea muistisairaus ja/tai vaikea liikuntavamma. Asiakkaalla voi olla useita apuvälineitä käytössä. Hän voi tarvita ohjausta ja valvontaa myös yöllä. Hän liikkuu perhehoidossa ohjatusti ja/tai valvotusti.

Erityismaksuluokkaan kuuluu runsaasti hoitoa ja apua vaativa tilanne: esim. asiakkaan siirtyminen sairaalasta leikkauksen jälkeen toipumaan lyhytaikaiseen perhehoitoon ennen kotiutumista omaan kotiin. Erityismaksuluokan korvauksia maksetaan myös tilanteessa, jossa perhehoitaja ottaa kriisisijoituksena asiakkaan kotiinsa lyhytaikaiseen perhehoitoon sosiaali- ja kriisipäivystyksen sijoittamana.

8.3. Osavuorokautisen perhehoidon hoitopalkkio

Osavuorokautisessa perhehoidossa maksetaan hoitopalkkiota vain asiakkaan läsnäolopäiviltä perhehoitajan kotona. Poikkeuksen tähän tekee se, jos sovittu osavuorokautinen perhehoitokäynti perhehoitajan kotona peruuntuu kolmea päivää ennen perhehoitoon sovittua meinaa. Tällöin hoitopalkkio maksetaan sovitulta mutta peruuntuneelta päivältä.

Hoitopalkkion määräytymisen osalta on olennaista, että osavuorokautisessa perhehoidossa perhehoidon kesto on alle kuusi (6) tuntia kerrallaan. Yli 6 tuntia kestävä perhehoito on lyhytaikaista perhehoitoa.

Tutustumiskäynnistä osavuorokautiseen perhehoitoon perhehoitajan luona maksetaan osavuorokautisen perhehoidon hoitopalkkio, mutta ei kulukorvausta.

8.4. Asiakkaan kotona tapahtuvan perhehoidon hoitopalkkiot

Asiakkaan kotona toteutettavassa perhehoidossa maksetaan toteutuneet perhehoitokäynnit. Poikkeuksen tähän tekee se, jos sovittu perhehoitokäynti asiakkaan kotiin peruuntuu kolmea päivää ennen sovittua käyntiä. Tällöin hoitopalkkio maksetaan sovitulta mutta peruuntuneelta käynniltä.

Asiakkaan kotona tapahtuvassa perhehoidossa hoitopalkkiota maksetaan toteutuneen käynnin pituuden mukaan. Käyntien pituuden mukaan niille määritellään palkkio (1–12 h pituiset

käynnit) sekä lisäksi yksi palkkio yli 12 h pituisille käynneille. 1–7 h pituisista käynneistä maksetaan tuntikorvaus, joka kertaautuu toteutuneiden tuntien mukaan. Kahdeksan (8) tunnin pituisista käynneistä ja sitä pidemmistä käynneistä maksetaan samansuuruinen palkkio. Asiakkaalle myönnetty perhehoidon tuntimäärä / kuukausi tai / viikko ei määritä hoitopalkkion suuruutta vaan sen puitteissa tehdyn käynnin kesto. Palkkiota maksetaan tasatunneista; esimerkiksi kahden tunnin palkkio maksetaan käynnin kestäessä kaksi tuntia; ei esimerkiksi siinä tapauksessa, missä sovittu tunnin käynti veny alle kahden tunnin pituiseksi. Käyntien keston yhteismäärä ei saa ylittää asiakkaalle myönnettyjen perhehoitopalveluiden määrää.

Perhehoitajan tutustumiskäynnistä asiakkaan luona maksetaan hoitopalkkio yhden (1) tunnin suuruisena matkakuluineen.

8.5. Kulukorvaus

Kulukorvaus sisältää korvaukset perhehoitajalle hänen omassa kodissaan tuottaman perhehoitopalvelun (pitkäaikainen, lyhytaikainen, osavuorokautinen) osalta seuraavista kustannuksista:

- Ravinto: Asiakkaan ateriapäivän (aamupala, lounas, päivällinen, iltapala ja tarvittavat välipalat) ruoat ja niiden valmistus. Aterioiden valmistamisessa huomioidaan kulloinkin voimassa olevat ikääntyneiden ravitsemusta koskevat suositukset. Ruoan osalta tulee huomioida asiakkaan ruokavaliota koskevat vaatimukset, muut hänen yksilölliset erityistarpeensa ravitsemukseen liittyen sekä hänen henkilökohtaiset mieltymyksensä mahdollisuuksien mukaan.
- Asuminen: Asuminen korvaa perhehoitajalle vuokran osuutta perhehoidossa olevan ikääntyneen asumisesta. Asumisen osuus ei sisällä sähkö- ja vesimaksua.
- Muut menot: Muut menot sisältävät mm. sähkön, veden, vaatteiden ja liinavaatteiden pesun ja jälkikäsittelyn, siivoustarvikkeet ja pesuaineet, WC- ja talouspaperit, perhehoitajan puhelinkuluja ja muita yhteydenpitokuluja sekä arjen matkakuluja.

Asiakkaan kotona tapahtuvassa perhehoidossa perhehoitajalle ei makseta kulukorvausta.

8.6. Matkakulut perhehoidossa

Matkakuluja korvataan perhehoitajille verohallinnon kullekin vuodelle vahvistaman verovapaan oman auton käytöstä maksettavan kilometrikorvauksen mukaisesti (0,55 €/km vuonna 2026).

Pitkäaikaiselle perhehoitajalle maksetaan matkakuluja, jos hän lähtee asiakkaan kanssa esim. lähiomaisen luokse vierailulle tai retkelle teatteriin.

Kotonaan lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa antavalle perhehoitajalle maksetaan matkakulut, jos perhehoitaja hakee hoidettavan perhehoitoon ja vie hänet kotiinsa. Samoin perhehoitajalle maksetaan matkakuluja, jos hän lähtee asiakkaan kanssa esim. lähiomaisen luokse vierailulle tai retkelle teatteriin.

Asiakkaan kotona toimivalle perhehoitajalle maksetaan matkakulut perhehoitajan kotoa asiakkaan kotiin ja takaisin. Mikäli perhehoitaja kulkee päivän aikana kotoaan peräkkäin esimerkiksi kahdelle asiakkaalle ja vasta toisen käynnin jälkeen matkaa takaisin kotiinsa, korvataan matkakulut toteutuneiden matkojen mukaan (kotoa asiakkaalle 1, asiakkaalta 1 asiakkaalle 2, asiakkaalta 2 kotiin; ei perhehoitajan kotoa asiakkaalle 1 ja takaisin ja kotoa asiakkaalle 2 ja takaisin).

Matkakuluista on aina sovittava etukäteen hyvinvointialueen edustajan kanssa.

Asiakas maksaa itse sairauden, hammashoidon ja kuntoutuksen vuoksi tehtävät matkat myös perhehoitajan kotoa tehtyinä. Terveystieteiden matkoista asiakas voi hakea korvausta Kelasta.

8.7. Käynnistämiskorvaus

Kotonaan perhehoitoa toteuttavalle voidaan palvelun käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista suorittaa korvaus. Tämä käynnistämiskorvaus maksetaan ensisijaisesti pitkäaikaiselle perhehoitajalle. Lyhytaikaiselle perhehoitajalle voidaan maksaa käynnistämiskorvausta harkinnan perusteella.

Korvaus suuruus arvioidaan tapauskohtaisesti mutta sen suuruus on enintään 3 566,21 euroa (vuonna 2025).

Käynnistämiskorvaus suoritetaan maksusitoumuksella tai kuitteja vastaan perhehoitajalle hyväksyttäväksi katsottuista kustannuksista.

Korvattavia kohteita voivat olla esimerkiksi asuntoon kohdistuvat pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen sekä mahdolliset vuodevaatteet ymv.

Käynnistämiskorvauksen poistoaika on kolme vuotta. Kunakin vuonna poistuu hankinnan arvosta seuraavasti: 1. vuonna 40 %, 2. vuonna 35 % ja 3. vuonna 25 %. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, sovitaan takaisinmaksusta tai välineiden luovuttamisesta hyvinvointialueelle huomioiden kyseisen perhehoitokodin kokonaistilanne käynnistämiskorvauksen osalta. Kolmen vuoden jälkeen käynnistämiskorvauksella tehdyt hankinnat ovat perhehoitajan omaisuutta.

9. Perhehoitajan asema

9.1. Perhehoitajan oma yhteyshenkilö

Hyvinvointialue nimeää ikääntyneiden perhehoidon yhteyshenkilön perhehoitajille. Yhteyshenkilö tukee ja tapaa perhehoitajia ja työskentelee heidän kanssaan yleisesti perhehoitoon liittyvissä asioissa tai toimeksiantosopimussuhteeseen liittyvissä asioissa. Yhteyshenkilö ei lähtökohtaisesti edusta perhehoitoon sijoitettuja asiakkaita; tätä yhteistyötä tehdään kunkin asiakkaan omatyöntekijän kanssa, mutta tarvittaessa osallistuu asiakaskohtaisiin tilanteisiin, mikäli ne tarvitsevat kokonaisvaltaista selvittelyä ja perhehoitajan tukemista.

Perhehoitajalla on oikeus saada tukea ja tavata omaa yhteyshenkilöään perhehoitoon liittyvissä asioissa. Yhteyshenkilö on usein se henkilö, johon tässä asiakirjassa viitataan hyvinvointialueen edustajana, ellei erikseen ole muuta todettu tai viitattu perhehoidettavan omatyöntekijään.

9.2. Perhehoidossa olevien asiakkaiden omatyöntekijät perhehoitajan yhteistyötahoina

Jokaiselle perhehoitoon sijoitettavalle asiakkaalle on nimetty omatyöntekijä, joka koordinoi asiakkaan palvelukokonaisuutta ja perhehoitoa osana sitä. Asiakkaiden omatyöntekijät tukevat ja tarvittaessa tapaavat perhehoitajia omaan asiakkaaseensa liittyvissä asioissa.

9.3. Perhehoitajan vapaiden kertyminen ja pitäminen

9.3.1. Pitkäaikaisen perhehoitajan vapaa

Ikäihmisten pitkäaikainen perhehoito sitoo perhehoitajan tehtävään ja läsnäoloon ympärivuorokautisesti. Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 3,5 vuorokautta kalenterikuukaudessa, yhteensä 42 vuorokautta vuodessa, mikäli perhehoitaja toimii kaikki 12 kuukautta pitkäaikaisena perhehoitajana. Nämä vapaat tulee pitää kokonaisina vuorokausina.

Vapaata ei kerry 3,5 vrk/kk, mikäli perhehoitaja toimii toimeksiantosopimusten perusteella vähemmän kuin 14 vuorokautta kalenterikuukaudessa pitkäaikaisena perhehoitajana. Vapaata kertyy joko 3,5 vrk / kalenterikuukausi tai sitä ei kerry laisinkaan.

Pitkäaikaisen perhehoitajan sairausloman ajalta ei kerry vapaata, mikäli perhehoidossa ei ole hoidettavia.

Perhehoitajalle ei korvata vapaapäiviä tai pitämättömiä vapaapäiviä rahana, vaan hänen on pidettävä kertyneet vapaat vapaapäivinä.

Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen. Vapaan pitämisestä tulee ilmoittaa hyvinvointialueen yhteyshenkilölle kahta (2) kuukautta ennen vapaan ajankohtaa kirjallisesti. Kunakin kalenterivuonna tammi-syyskuulta kertyneet vapaat on ilmoitettava ja pidettävä saman kalenterivuoden aikana mutta loka-joulukuulta kertyneet vapaat voi pitää viimeistään seuraavan kalenterivuoden tammi-maaliskuun aikana. Loka-joulukuulta kertyneiden vapaiden pitämisestä tulee ilmoittaa hyvinvointialueen yhteyshenkilölle kuitenkin ko. kalenterivuoden loppuun mennessä.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi ikääntynyt asiakas, tulee asiakkaiden palveluista vastaavien hyvinvointialueiden mahdollistaa vapaan pitäminen kaikkien perhehoidossa olevien ikäihmisten osalta yhtä aikaa. Perhehoidossa olevien asiakkaiden vientipäivä vapaiden ajaksi esimerkiksi sijaispaikkaan ja hakupäivä sieltä vapaiden jälkeen ei kuluta vapaapäiviä perhehoitajalta. Perhehoitajan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Ikääntyneen perhehoidon asiakkaan omatyöntekijä järjestää yhteistyössä perhehoitajan kanssa asiakkaansa hoidon perhehoitajan vapaan ajaksi.

9.3.2. Pitkäaikaisen perhehoitajan henkilökohtainen vapaa

Pitkäaikaista perhehoitoa toteuttavalle perhehoitajalle voidaan perustellusta syystä myöntää oikeus henkilökohtaisen vapaan pitämiseen, mikäli perhehoidossa olevien asiakkaiden hoito saadaan kohtuudella järjestymään. Lupa henkilökohtaisen vapaan käyttämiseen ja sijaisjärjestelyihin on aina sovittava hyvinvointialueen edustajan kanssa viimeistään kahta kuukautta vapaan ajankohtaa aiemmin ja sen myöntäminen harkitaan tapauskohtaisesti.

Henkilökohtaisen vapaan ajalta perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvauksia, mikäli hoidettava on ko. ajan muualla sijoitettuna. Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhehoitokotiin, vakitukselle perhehoitajalle maksetaan kulukorvaus. Hoitopalkkio ja kulukorvaus sel- laiselta kuukaudelta, jossa toteutuu henkilökohtaisia vapaapäiviä, lasketaan jakamalla hoito- palkkio ja kulukorvaus kyseisen kuukauden kalenteripäivien määrällä ja kertomalla saatu osamäärä toteutuneiden perhehoitopäivien määrällä. Henkilökohtaisen vapaan alkamis- ja päättymispäivä katsotaan korvattaviksi perhehoitopäiväksi, ja niistä maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus hoitajalle.

9.3.3. Lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoitajan vapaa

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy kaksi päivää vapaata kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhe- hoitajana vähintään 14 päivää. Em. vapaa kertyy jokaisesta toimeksiantosopimuksesta, mikäli perhehoidon asiakas on ollut perhehoidossa vähintään 14 päivää kalenterikuukaudessa. Per- hehoitopäiviä on siis oltava kuukaudessa yhteensä 14 päivää, jotta vapaa kertyy.

Saman hyvinvointialueen ikäihmisten perhehoidon toimeksiantosopimusten hoitopäivät laske- taan yhteen vapaaoikeuden kertymistä määriteltäessä samalle perhehoitajalle tarkasteltavan kalenterikuukauden kohdalla. Samaan aikaan lyhytaikaisessa perhehoidossa olevien hoidet- tavien hoitopäiviä ei kuitenkaan lasketa erikseen (esim. asiakas 1 ollut lyhytaikaisessa perhe- hoidossa ajalla 1.–4.9. ja toinen asiakas samalla perhehoitajalla ajalla 1.–10.9. Tilanteessa huomioidaan perhehoitajan vapaan kertymää koskien jakso 1.–10.9., eli yhteensä 10 hoito- päivää).

Lyhytaikaisesta ja osavuorokautisesta perhehoidosta ei kerry vapaaoikeutta, jos perhehoitaja on sairauslomalla ja hoidettava ei ole perhehoidossa tai perhehoitokotiin tarvitaan sijainen.

Kertyneet vapaapäivät korvataan aina rahana hoitopalkkion maksun yhteydessä. Maksupe- rusteena käytetään lyhytaikaisessa perhehoidossa maksuluokan 1 palkkiota.

Osavuorokautisesta perhehoidosta perhehoitajalle kertyy kaksi päivää vapaata kutakin sel- laista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 päivää. Em. vapaa kertyy jokaisesta toimeksiantosopimuksesta, mikäli perhehoidon asiakas on ollut perhehoidossa vähintään 14 päivää kalenterikuukau- dessa. Perhehoitopäiviä on siis oltava kuukaudessa yhteensä 14 päivää, jotta vapaa kertyy.

Saman hyvinvointialueen ikäihmisten perhehoidon toimeksiantosopimusten hoitopäivät lasketaan yhteen vapaaoroikeuden kertymistä määriteltäessä samalle perhehoitajalle tarkasteltavan kalenterikuukauden kohdalla. Samaan aikaan osavuorokautisessa perhehoidossa olevien hoidettavien hoitopäiviä ei kuitenkaan lasketa erikseen (esim. asiakas 1 ollut osavuorokautisessa perhehoidossa ajalla 1.–4.9. ja toinen asiakas samalla perhehoitajalla ajalla 1.–10.9. Tilanteessa huomioidaan perhehoitajan vapaan kertymää koskien jakso 1.–10.9., eli yhteensä 10 hoitopäivää). Yksi osa vuorokautinen perhehoitotapahtuma katsotaan vapaata kerryttäväksi päiväksi.

Kertyneet vapaapäivät korvataan aina rahana hoitopalkkion maksun yhteydessä. Maksupeerusteena käytetään lyhytaikaisen perhehoidon maksuluokan 1 palkkiota.

Jos perhehoitaja tekee sekä lyhytaikaista että osavuorokautista perhehoitoa, vapaakertymä on kaksi päivää vapaata kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 päivää. Kertymä lasketaan kuten yllä on kuvattu ja vapaat korvataan aina rahana.

9.3.4. Perhehoitajan vapaa perhehoitoasiakkaan kotona tapahtuvassa perhehoidossa

Ikääntyneen asiakkaan kotona tapahtuvassa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy kaksi päivää vapaata kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 päivää. Vapaa kertyy jokaisesta toimeksiantosopimuksesta, mikäli perhehoidon asiakas on ollut perhehoidossa vähintään 14 päivää kalenterikuukaudessa. Saman hyvinvointialueen ikäihmisten perhehoidon toimeksiantosopimusten hoitopäivät lasketaan yhteen vapaaoroikeuden kertymistä määriteltäessä.

Perhehoitopäiviä on oltava kuukaudessa yhteensä 14 päivää, jotta vapaa kertyy. Jos perhehoitajalla on kaksi perhehoidon asiakasta samassa kodissa, lomapäiviä kertyy vain yhden asiakkaan osalta.

Perhehoidon asiakkaan kotona tapahtuvasta perhehoidosta ei kerry vapaaoroikeutta, jos perhehoitaja on sairauslomalla.

Kertyneet vapaapäivät korvataan aina rahana hoitopalkkion maksun yhteydessä. Maksupeerusteena käytetään lyhytaikaisen perhehoidon maksuluokan 1 palkkiota.

9.4. Perhehoitajan sairastuminen

9.4.1. Perhehoitajan sairastuminen, pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikaista perhehoitoa tuottavan perhehoitajan sairastuessa tulee hänen ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä hyvinvointialueen edustajalle. Mikäli poissaolo jatkuu yli kolme päivää, siitä tulee toimittaa sairauslomatoimisto hyvinvointialueen edustajalle sekä ilmoitus sairausloman pituudesta perhehoitoasiakkaan omatyöntekijälle. Tarvittaessa omatyöntekijä järjestää yhteistyössä perhehoitajan kanssa asiakkaansa hoidon perhehoitajan sairausloman ajaksi.

Jos perhehoito keskeytyy perhehoitajan sairausloman vuoksi, hyvinvointialue maksaa hoitopalkkion ja kulukorvauksen Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 arkipäivää, huom. lauantai on arkipäivä). Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan voimassa olevien toimeksiantosopimusten mukaisilta päiviltä. Jos keskeytys johtuu esimerkiksi perhehoitajan lapsen sairastumisesta, hoitopalkkiota ja kulukorvausta ei makseta. Edellytyksenä omavastuuajan palkkion ja kulukorvausten maksamiselle on toimiminen pitkäaikaisena perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan (30 pvää) ennen sairausloman alkua.

Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairauspäivärahan suuruisena (Sairausvakuutuslaki 1224/2004). Sairauspäivärahaa haettaessa tarvitaan lääkärinlausunto sairaudesta.

Jos hoidettavan hoito järjestyy perhekodissa sairausloman aikana, maksetaan kulukorvaus perhehoitajalle täysimääräisenä koko sairausloman ajalta.

Perhehoitokotiin tulevalle sijaiselle maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio sekä matkakorvaus. Sijainen hakee matkakorvauksen vain yhdeltä hyvinvointialueelta kerrallaan, jos perhehoitokotiin on sijoitettu ikääntyneitä asiakkaita useilta hyvinvointialueilta. Matkakorvaukset tulee hakea vuorotellen sijoittavilta hyvinvointialueilta. Pyydettyäessä sijaisen tulee osoittaa, miten on hakenut matkakorvauksia aiemmin vastaavissa tilanteissa.

Jos perhehoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan sairausloman ajan ilman ulkopuolista sijaista, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan että hoitopalkkion ja kulukorvauksen. Tällöin perhehoitajan tulee sairauspäiväraihakemuksessaan (Kela) selvittää,

mitä perhehoitajan tehtäviä hän on estynyt hoitamasta sairauden tai vamman johdosta sekä kuka on hoitanut hänen tehtävänsä sairausloman aikana.

9.4.2. Perhehoitajan sairastuminen, lyhytaikainen ja osavuorokautinen perhehoito

Lyhytaikaista ja/tai osavuorokautista perhehoitoa tuottavan hoitajan tulee sairastuessaan ilmoittaa sairastumisestaan ilman viivytystä hyvinvointialueen edustajalle. Mikäli poissaolo jatkuu yli kolme päivää, siitä tulee toimittaa sairauslomatodistus hyvinvointialueen edustajalle sekä ilmoitus sairausloman pituudesta perhehoidossa olevan asiakkaan omatyöntekijälle.

Lyhytaikaisen perhehoidon hoitajan sairastuessa hänelle maksetaan sovittujen hoitopäivien hoitopalkkiot korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta. Kulukorvausta ei makseta. Mikäli sairausloman ajalle ei ole sovittu perhehoitopäiviä / -jaksoja, palkkiota ei makseta. Ensisijaisesti sairausloman aikaiset lyhytaikaisen perhehoidon jaksot pyritään siirtämään toiseen ajankohtaan, jolloin palkkiota ei makseta perhehoitajalle kahteen kertaan (eli sairastumisen ajalta sovittuja hoitopalkkioita ei makseta Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta vaan hoitopäivien toteutuessa).

Osavuorokautinen perhehoito perutaan ja/tai siirretään sairausloman ajalta eikä Kelan omavastuuajalta makseta palkkioita.

Mikäli hoidettavan tilanteen vuoksi lyhytaikaisen perhehoidon hoitajalle tarvitaan sijaista, pyritään löytämään sijainen ja toimimaan kuten pitkäaikaisessa perhehoidossa palkkioiden maksun ja kulukorvausten osalta.

9.4.3. Perhehoitajan sairastuminen, asiakkaan kotona tapahtuva perhehoito

Asiakkaan kotona perhehoitoa toteuttavan perhehoitajan sairastuessa tulee hänen ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä sekä asiakkaan omatyöntekijälle, että hyvinvointialueen yhteyshenkilölle. Mikäli poissaolo jatkuu yli kolme päivää, siitä tulee toimittaa sairauslomatodistus hyvinvointialueen yhteyshenkilölle sekä ilmoitus sairausloman pituudesta perhehoitoasiakkaan vastuutyöntekijälle.

Mikäli kotona tapahtuvan perhehoidon hoitaja sairastuu, maksetaan hänelle sovittujen käyntien palkkiot niiden suunnitellun pituuden mukaan korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuujalta, mikäli ko. käyntejä ei siirretä toiseen ajankohtaan. Mikäli sairausloman ajalla ei ole sovittuja perhehoitokäyntejä, palkkiota ei makseta.

Ensisijaisesti sairausloman aikaiset sovitut perhehoitokäynnit asiakkaan kotona pyritään siirtämään toiseen ajankohtaan, jolloin palkkiota ei korvata perhehoitajalle kahteen kertaan (siirron toteutuessa ei korvausta makseta edellä kuvatusti korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuujalta).

Mikäli hoidettavan tilanteen vuoksi perhehoitajalle tarvitaan sijaista, pyritään löytämään sijainen ja hänelle maksetaan perhehoidon käynneistä käynnin pituuden mukaan määräytyvä palkkio ja matkakustannukset.

9.5. Perhehoidon toteutumisen raportointi sekä palkkioiden ja kulkorvausten maksatusaikataulu

Perhehoidon toteumaa raportoidaan Oima-järjestelmään. Käytännössä perhehoitaja tallentaa hoitopäivien / -tapahtumien kirjaukset suoraan Oimaan. Tämä vaatii perhehoitajalta tunnusten luomisen Oimaan sekä vahvan tunnistautumisen. Raportointi tapahtuu sähköisesti Oimassa eikä paperisia muutoin toimitettuja lomakkeita käsitellä.

Perhehoitajat tallentavat em. kirjaukset Oimaan viimeistään hoitojaksoa seuraavan kuun 2. päivän loppuun mennessä. Kirjauksia voi tehdä reaaliaikaisesti myös ennen määräpäivää.

Perhehoitajien palkkiot maksetaan hoitojaksoa seuraavan kuun 15. päivänä.

9.6. Perhehoitajan kuntoutus

Sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskurssien ajalta voidaan perhehoitajalle maksaa Kelan kuntoutusrahaa (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista). Kuntoutusraha edellyttää, että henkilö on estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä. Perhehoitajan työ katsotaan pääsääntöisesti mainituksi omaksi työksi, jos se on päätoimista.

Perhehoitajalle ei kuntoutuksen tai sopeutumisvalmennuskurssin ajalta makseta hoitopalkkiota. Hyvinvointialueen edustajat järjestävät tarvittaessa sijaisen pitkäaikaiselle perhehoitajalle kuntoutuksen ja/tai sopeutumisvalmennuskurssin ajaksi. Kustannuskorvaukset pitkäaikaisen perhehoidon osalta maksetaan sen mukaan, missä pitkäaikaisen perhehoidon asiakas sijaisuuden aikana asuu.

Lyhytaikainen ja osavuorokautinen perhehoito perhehoitajan kotona sekä perhehoito asiakkaan kotona perutaan tai siirretään myöhemmäksi kuntoutuksen tai sopeutumisvalmennuskurssin ajalta. Mikäli asiakkaan tilanne niin vaatii, hänen palvelunsa pyritään järjestämään sijaisjärjestelyin tai muutoin.

9.7. Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläke-eduista säädetään Julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016). Perhehoitajalle eläkettä karttuu kaikista hoitopalkkioista ilman alarajaa. Perhehoitajan on syytä itse olla yhteydessä eläkkeen myöntäjään ja selvittää omaan eläkkeeseensä liittyvät asiat.

9.8. Vakuutukset perhehoidossa

Perhehoitajat kuuluvat hyvinvointialueen lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin. Vakuutuksen piiriin kuuluvat perhehoitajan työssä tapahtuvat tapaturmat. Muihin vakuutuksiin hyvinvointialueella ei ole lakisääteistä velvoitetta suhteessa perhehoitajaan.

Hyvinvointialue ei ota tapaturmavakuutusta sijoittamalleen asiakkaalle eikä asiakasta veloiteta ottamaan kotivakuutusta asuessaan perhehoidossa. On suositeltavaa varmistaa, että perhehoitajan kotivakuutus kattaa myös perheeseen sijoitetun henkilön omaisuuden vakuutuksen.

Perhehoidossa olevan asiakkaan mahdollisesti aiheuttamiin vahinkoihin ei sijoittavalla hyvinvointialueella ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingonkärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asiaa voidaan selvittää tarvittaessa yhteistyössä perhehoitajan ja sijoittavan hyvinvointialueen kanssa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien asiakkaiden osalta vahinkovakuutuksen.

9.9. Perhehoitajan täydennyskoulutus

Työnohjaukseen, täydennyskoulutukseen ja mentorointiin perhehoitajalla on mahdollisuus harkinnan mukaan. Työnohjauksesta, täydennyskoulutuksesta ja mentoroinnista sovitaan aina erikseen hyvinvointialueen edustajan kanssa. Perhehoitajalle voidaan korvata muun tahon järjestämästä koulutuksesta aiheutuvia kuluja – tästä menettelystä tulee sopia aina etukäteen hyvinvointialueen yhteyshenkilön kanssa jokaisen koulutuksen osalta.

9.10. Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystalveta. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi. (Perhehoitolaki 15 a §).

Kanta-Hämeen maantieteellisellä alueella toimivien perhehoitajien terveystarkastukset järjestetään Oma Hämeen terveystalveta. Perhehoitajille lähetetään ensin sähköinen esitetietokysely, jonka perusteella perhehoitaja saa joko neuvontaa tai hänet ohjataan terveydenhoitajan vastaanotolle. Vastaanottoja järjestetään Riihimäellä, Hämeenlinnassa ja Forssassa. Kanta-Hämeen alueen ulkopuolella asuvien perhehoitajien terveystarkastukset toteuttaa hyvinvointialueen yhteistyökumppani. Myös näille perhehoitajille toimitetaan esitetietokysely, jonka perusteella ohjaututaan joko neuvontaan tai paikan päällä tapahtuvaan vastaanottopalveluun. Tarvittaessa perhehoitajia, sijainnista riippumatta, ohjataan terveystarkastuksen jälkeen oman alueen terveydenhuollon palveluihin.

9.11. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä oikeus tietojen saantiin

Sosiaalihuollon asiakkaita koskevat asiat ovat salassa pidettäviä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa luottamuksensuoja ja siihen liittyvät salassapitovelvoitteet ovat keskeinen edellytys hyvälle ja ammattieettisesti kestäväälle toiminnalle sekä asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien edellyttämälle yksityisyyden suojalle.

Perhehoidossa lähtökohtana on salassapito asiakkaiden asioissa. Perhehoidon asiakasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä ja jo tieto perhehoidon asiakkuudesta on salassa pidettävää tietoa.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) sisältää tarkemmat säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta. Vaitiolovelvollisuus pätee myös hoitosuhteen päättymisen jälkeen. Se koskee myös perhehoitajan muita perheenjäseniä ja muita perhehoitoon lyhytaikaisesti osallistuvia henkilöitä. Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä sijoittavalle hyvinvointialueelle.

Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Asiakasta koskevan tiedon jakamista muiden kuin hänen ja hänen laillisten edustajiensa kanssa tulee arvioida ja selvittää erikseen jokaisessa tilanteessa. Asiakkaan omatyöntekijä tukee perhehoitajaa näissä asioissa ja lisäksi apuna voi olla perhehoitajan oma yhteyshenkilö.

Perhehoitajalla on oikeus saada vastuullaan olevasta ikääntyneestä asiakkaasta hoidon kannalta välttämätön tieto. Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen ja laadukkaan perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi mm. seuraavia ikäihmistä koskevia tietoja: henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriokokeet), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

9.12. Riskit ja kriisitilanteet perhehoidossa

Perhehoidossa noudatetaan tavanomaisen perhe-elämän periaatteita. Erilaiset riskit tulee ennakoida ja tiedostaa. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellään perhehoidossa olevan asiakkaan tarvitsema apu ja tuki päivittäiseen arkeen.

Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä normaaleihin palveluihin (poliisi, ambulanssi) ja sen jälkeen ilmoitus tilanteesta sekä asiakkaan omatyöntekijälle että perhehoitajan yhteyshenkilölle hyvinvointialueella.

Perhehoidossa olevan asiakkaan katoamistilanteessa toimitaan seuraavasti:

- Perhehoitaja tarkastaa perhehoitokodin tilat ja pihan nopeasti.
- Jos asiakas on poistunut perhehoitokodista, katoamisilmoitus tehdään aina poliisille nopeasti, hätänumeroon 112. Katoamisilmoitusta tehdessä tulee kertoa katoamispaikka- ja aika, kadonneen henkilötiedot ja tuntomerkit.

- Katoamisilmoituksen teon jälkeen tiedotetaan asiasta omaisille ja sijoittavalle hyvinvointialueelle.

Kun perhehoidon asiakas löytyy, ilmoitetaan hänen löytymisestään välittömästi poliisille, omaisille ja sijoittavan hyvinvointialueen edustajille. Tarvittaessa perhehoitajalle järjestetään tukea.

9.13. Ikääntyneen asiakkaan menehtyminen perhehoitokodissa

Perhehoitaja ilmoittaa ikääntyneen asiakkaansa kuolemasta ensin poliisille, mikäli hoidettava kuolee perhehoitokodissa. Poliisi tulee käymään paikalla toteamassa tapahtuman. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja kuljetetaan hyvinvointialueen järjestelyjen ja ohjeistuksen mukaisesti paikkaan, missä lääkäri toteaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta välittömästi omaisille ja hyvinvointialueen edustajalle. Asiakkaan omaisiin otetaan yhteyttä myös hyvinvointialueelta. Perhehoitaja hoitaa yhdessä perhehoidossa olleen asiakkaan omatyöntekijän kanssa perhekodissa kuolemasta johtuvat järjestelyt.

Perhekodissa voidaan järjestää esim. hiljainen hetki, johon voidaan pyytää seurakunnan työntekijä mukaan. Tarvittaessa perhehoitajalle järjestetään tuki hyvinvointialueen edustajan toimesta.

10. Perhehoitoa saavan ikääntyneen henkilön asema

10.1. Hoito- ja palvelusuunnitelma

Perhehoidon toteuttamisesta, sen kaikkien muotojen osalta, sovitaan asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Jokaiselle perhehoitoa saavalle ikäihmiselle tehdään hoito- ja palvelusuunnitelma ja sitä päivitetään. Perhehoidon osalta ko. suunnitelman laadintaan osallistuvat ikääntyneen asiakkaan omatyöntekijä, asiakas itse, mahdollisesti hänen lähiomaisensa, perhehoitaja sekä tarvittavat muut ikääntyneen asiakkaan palveluihin osallistuvat työntekijät.

Suunnitelmaan kirjataan perhehoitoa koskevat tavoitteet ja niiden toteuttaminen. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään puolivuosittain.

10.2. Yhteydenpito omaisiin / läheisiin

Perhehoidossa olevalla ikääntyneellä henkilöllä on oltava mahdollisuus yhteydenpitoon omaistensa ja läheistensä kanssa. Ikääntyneellä tulee olla itsellään oikeus määritellä, kenen kanssa hän haluaa olla yhteydessä. Perhehoitajan tulee tukea ja auttaa asiakastaan yhteydenpidossa hänelle tärkeiden ihmisten kanssa.

10.3. Lääkehoidon toteutuminen perhehoidossa

Pitkäaikaisessa perhehoidossa ikäihmisen lääkehoito toteutetaan yhteistyössä kotihoidon kanssa. Ensisijaisesti lääkkeiden jakamisessa hyödynnetään annosjakelua, mikäli asiakkaan lääkitys annosjakeluun soveltuu, kuten muutoinkin kotihoidon asiakkaiden osalta toimitaan.

Lyhytaikaiseen perhehoitoon saapuessaan ikäihmisellä tulee olla mukana ajantasainen lääkelista ja lääkkeiden tulee olla jaettuina dosetteihin perhehoitojakson ajaksi.

Perhehoidossa pistoshoitoa vaativa lääkehoito toteutetaan joko sellaisen perhehoitajan toimesta, joka on saanut asianomaisen koulutuksen ja jonka osaaminen on hyvinvointialueen toimesta varmistettu, tai kotihoidon toimesta.

Hyvinvointialue varmistaa perhehoitajan riittävän osaamisen liittyen lääkehoidon käytäntöihin ja lääkehoidon vaikutusten seurantaan.

10.4. Asiakasmaksut

Pitkäaikaisesta, lyhytaikaisesta, osavuorokautisesta ja asiakkaan kotona tapahtuvasta perhehoidosta peritään hyvinvointialueella kulloinkin voimassa olevat vahvistetut asiakasmaksut.

Perhehoidosta, joka on järjestetty omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, peritään asiakasmaksulain mukainen asiakasmaksu.

10.5. Perhehoidossa olevan asiakkaan varat

Ikääntyneen asiakkaan, joka saa perhehoitoa, varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänen lailliselle edustajalleen (esimerkiksi edunvalvoja / edunvalvontavaltuutettu).

Perhehoitoa saavalle ikääntyneelle voidaan hakea hyvinvointialueen toimijoiden toimesta tarvittaessa edunvalvojaa, mikäli hän ei itse kykene valvomaan etuaan ja huolehtimaan itseään tai omaisuuttaan koskevista asioista.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa ikääntyneen henkilön sellaisia henkilökohtaisia menoja, jotka eivät sisälly hänen asiakasmaksuunsa, ovat esimerkiksi parturi/kampaaja, jalkahoito, tapahtumiin osallistuminen (liput/pääsymaksut), matkat / matkojen omavastuuosuudet ja hankinnat. Varojen käytöstä ja käyttöä koskevista periaatteista tulee perhehoitajan sopia asiakkaan tai hänen asioitaan hoitavan edustajan kanssa. Suositeltavaa on, että perhehoitaja dokumentoi asiakaskohtaisesti asiakkaiden käyttövarojen käyttöä.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan ikääntyneen asiakkaan perhekodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluetteloa. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluetteloa yhdessä asiakkaan, hänen edunvalvojansa tai hyvinvointialueen edustajan kanssa. Omaisuusluetteloon kirjataan asiakkaan varoilla kaikki yli 200 euroa maksaneet hankinnat. Edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu voi asiakaskohtaisesti ohjeistaa omaisuusluettelon tekemistä myös em. summaa pienempiä hankintoja koskevaksi.

10.6. Perhehoidon aikana tapahtuvat matkat ja retket

Matkoja tai retkiä järjestettäessä ikääntynyt perhehoidon asiakas maksaa oman osuutensa kustannuksista osallistuessaan. Perhehoidon asiakas tai asiakkaat maksavat perhehoitajan matkakulut ja mahdolliset osallistumismaksut (esim. teatterilippu, uimahallimaksu). Mikäli perhehoitaja saa hakea matkakustannukset hyvinvointialueelta, asiakkaat eivät osallistu matkakustannuksiin.

Matkoista ja retkistä perhehoidossa tulee sopia erikseen hyvinvointialueen edustajan kanssa, jos perhehoitaja kuljettaa perhehoidon asiakasta (esim. kesäteatteriretki).

10.7. Ikääntyneen perhehoidon asiakkaan oikeudet

Ikääntyneellä perhehoidon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun. Asiakkaan osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta on tuettava ja vahvistettava.

Ikääntyneellä perhehoidon asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan palvelusta, hoivasta ja huolenpidosta sekä kohtelusta yhteydenotto sijoituksesta vastaavan hyvinvointialueen toimijalle. Ikääntynyt on yhtä lailla oikeutettu tekemään muistutuksen hyvinvointialueelle tai kantelun valvontaviranomaiselle. Ikääntynyt tai hänen läheisensä voi valita mitä näistä keinoista kulloinkin käyttää / hyödyntää. Edelleen ikääntyneellä on mahdollisuus ottaa yhteyttä hyvinvointialueen sosiaaliasiavastaavaan.

Ikääntyneellä on mahdollisuus hakea oikaisua itseään koskeviin päätöksiin.

Em. keinoja voi hyödyntää myös ikääntyneen laillinen edustaja, omainen tai läheinen.

Ikääntynyttä asiakasta, hänen edustajaansa tai muuta läheistä on neuvottava yhteydenoton, muistutuksen, kantelun tai oikaisuvaatimuksen tekemisessä.

Perhehoitajalla on myös ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan ikäihmisen sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48 §).

10.8. Kuvauslupa

Ikääntyneen perhehoidossa asuvan henkilön valokuvaamiseen, videoimiseen ja niiden julkaisemiseen esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, internetissä tai lehdissä tarvitaan hänen oma lupansa. Tarvittaessa lupa pyydetään läheiseltä tai lailliselta edustajalta. Pelkästään asiakkaan omaan käyttöön tarkoitettuihin valokuviin ja videoihin ei tarvita erillistä lupaa.

Lupa on hyvä pyytää kirjallisena.

11. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tehtävät ikäihmisten perhehoidossa

Perhehoidossa on monia erilaisia prosesseja ja niissä erilaisia vaihteita. Erilaisilla hyvinvointialueen toimijoilla on erilaisia vastuita kokonaisuudessa. Perhehoidossa on erotettavissa esimerkiksi perhehoitajan oman yhteyshenkilön tehtävät suhteessa perhehoitajaan ja toisaalta perhehoidossa olevan asiakkaan omatyöntekijän tehtävät. Perhehoitoon liittyviä tehtäviä / prosesseja ovat mm.:

- perhehoitajien rekrytointi
- perhehoidon ennakkovalmennuksen organisointi
 - toteutetaan Perhehoitoliiton suosituksen mukaisesti ja Perhehoitoliiton ennakkovalmennusmateriaaleja käyttäen. Valmennukseen kuuluvat valmennuspäivät, kotikäynti perhehoitajan luona, kotitehtävät, harjoitukset ja yhteinen arviointi
- perhehoitajien rekisterin ylläpito
 - kirjataan perhehoitajien henkilötunnistiedot, tehdyt selvitykset (esimerkiksi valvontakäynnit) ja toimenpiteet sekä tehdyt toimeksiantosopimukset. Lisäksi rekisteriin kirjataan kunkin perhehoitajan kohdalle perhehoitoa saavan asiakkaan nimi, syntymävuosi, perhehoidon aloittamis- ja päättymispäivä sekä perhehökodin sijainti kunta sekä hyvinvointialue
- perhehoitajan tukeminen ja erilaisten perhehoitajan tukimuotojen kehittäminen
 - mm. koulutuksien järjestäminen, sijoituksen alun intensiivinen tukeminen, pienryhmätoiminta, vertaistuki, hyvinvointi- ja terveystarkastusten organisointi sekä tarvittaessa yksilö- ja ryhmätyönohjauksen hankkiminen
- perhehoidon valvonta
- perhehoitajan sijaisjärjestelyistä huolehtiminen (vapaat ja mahdolliset muut poissaolot)
- erilaisten perhehoidon sijoitusprosessien toteuttaminen
- verkostoyhteistyö ja perhehoidon kehittäminen
- hoitopalkkioiden, kustannus-, matka- ja käynnistämiskorvausten käsittely, ylläpito ja maksatus
- perhehoitojärjestelyiden päättymiset ja päättämiset